

zuzana šmatláková

nič sa nestalo

MARENČIN PT

Zuzana Šmatláková

NIČ
SA
NESTALO

Zuzana Šmatláková

**NIČ
SA
NESTALO**

MARENČIN PT

© Zuzana Šmatláková, 2019
Cover © Marenčin Media, 2019
Cover photo © Ladislav Pálmai, 2019
Design © Katarína Marenčinová, 2019
Jazyková úprava Zuzana Grulíková
818. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-569-0446-6 (viaz.)
ISBN 978-80-569-0447-3 (ePDF)
ISBN 978-80-569-0448-0 (ePub)

„Vlastne sa nič také nestalo,“ zaznie hlas z tmy.

(pauza)

„Nič – také – sa – nestalo,“ ozve sa znova.

Kladie dôraz na každé slovo, a ako ich jedno po druhom ťahá z úst, rozsvetľuje sa reflektor, veľmi pomaly, až celkom osvetlí stred pódia.

Nikto tam nestojí.

„Veď čo, čo také to je?“ hovorí o niečo rýchlejšie, menej presvedčivo. Hlas jej poskočí.

Najskôr sa v kuželi objaví jedna ruka, biela dlaň, a za ňou čierny rukáv. Nato z tmy vyhupne zaoblený bok a chudá noha v čiernych nohaviciach; spraví krok a potom ďalší – a už tam stojí celá.

V takom ostrom svetle sa na seba vôbec nepodobá. Je nejaká menšia a chudšia, ale možno je to tou čiernou farbou. Tvár má úplne hladkú, napnutú, pohľad zabodnutý niekam pred seba. Vlasý pevne stiahnuté do vrkoča.

Obe ruky zdvihne a ohne v laktoch, dlane otočené dohora. Pokrčí plecía a dvakrát zažmurká. Vykrúti ústa do grimasy a dodá: „Zvlášť v tejto dobe.“

Ruky pomaly spúšťa pozdĺž tela a pôsobí napäto. Dáva si pozor, aby sa nedotkla svojho pása, bokov, stehien.

Jej pohľad stráca na ostrosti.

(pauza, hlboký nádych)

„Vedela by som teraz začať rozprávať. A vedeli by sme sa dostať, ako sa vraví, ku koreňu veci. Stačilo by si ľahnúť na gauč –“

Pravou rukou ukáže kamsi do tmy za seba.

„– a hovoriť o detstve a o puberte, o vzore otca a matky a celej rodiny – že? – o prázdninách u strýka na dedine alebo o vyradení z hádzanárskeho tímu v piatej triede. Napríklad.“

Nato sa zamračí, nahnevane zatne päste a skríkne:

„To nie je fér! To nie je –“

(*pauza*)

Po chvíli päste uvoľní, pohýbe prstami, tvár sa jej vyhladí.

„... a postupne by sme sa dopracovali na toto detské ihrisko.“

Reflektor zabliká, svetlo sa po chvíli ustáli.

Pokrčí obe nohy v kolenách, prudko si čupne k zemi. V jednom kolene jej pritom nahlas praskne.

„Chceš džúsik? Chceš? Poď, aha, dám ti. Aký ti dám? Jahôdkový? Nie? Nie jahôdkový? Prečo nie jahôdkový?“

Jej hlas je zvláštne nosový.

„Nijaký? Nie si smädučká? Dobre, nijaký džúsik. Tak sa teda pekne hrajka.“

Ešte chvíľu takto zotrvá.

Pozoruje.

Oči zo strany na stranu.

Na niečo slabo prikývne.

Zaprie sa dľaňami a sťažka sa postaví.

Takmer nebadane pokrčí obočie.

Napraví si čierne obtiahnuté tričko, ktoré sa jej predtým vyhrnulo.

(*po chvíli*) „Ako sa taká zaneprázdnená matka dostane – nechytaj to! – Ako sa taká matka s malým deťkom zrazu dostane do situácie – nedávaj si to –“

Predkloní sa, natiahne ruku, dľaň nástojčivo vystrčená dopredu.

„– nedávaj si to do pusiny!“

Nadvihne obočie.

„No tak...“

Dlaň vystrčí ešte naliehavejšie pred seba.

Zatrasie hlavou, vrkoč jej lieta zo strany na stranu.

Na tvári sa jej objaví najskôr nepatrný úsmev, o chvíľu ho už nevie skryť.

Pohľad dvihne k publiku, zasmeje sa, hodí rukou a vzpriami sa.

„Ako sa taká obyčajná matka dostane do situácie, že môže konkurovať biblickým neviestkam? Že by jej mohli medzi oči vypáliť šarlátové písmeno a na zadok kravskú značku?“

Zopár ľudí sa váhavo zasmeje.

„No ako? Ako sa k tomu jeden – teda jedna – dostane?“

Má pootvorené ústa, zdvihnuté kútiky.

A vtedy sa ozve zvuk Messengera.

Cink!

V hľadisku sa strhne ruch, viacerí sa začnú ošívať.

Ozve sa druhé cinknutie – to už niektorí nervózne a pohoršene mrmlú.

Pootočí hlavu, prižmúri oči a rukou si pobúcha po zadnom vrecku nohavíc. Vyberie tenký ružový iPhone – ak sa nemýlim, je to stále tá jej sedmička –, odblokuje ho, pozrie sa na displej a usmeje sa.

Ľudia v hľadisku sa upokoja, niektorí sa potichu smejú.

Presunie sa k okraju svetelného kužela. V jednej ruke má mobil a ukazovákom druhej vyťukáva – takto na tom telefóne skutočne zvykne písať – a vyzerá to, že odoslala správu.

Teraz hľadá na displej v miernom tranze, namodro ožiarená, s evidentným očakávaním.

„Prepáčte,“ povie, ale zdá sa, že jej je jedno, či prepáčime.

Zodvihne prst, trochu sa ešte odvráti.

O chvíľu sa jej tvár znova rozjasní – mimicky aj od

displeja, cinkne Messenger –, ale potom pokrúti hlavou a otočí sa späť k divákovi.

„Prepáčte,“ zopakuje.

Tlačidlom na boku telefónu vypne zvuk, ešte sa naposledy pozrie na displej a vloží si mobil späť do zadného vrecka nohavíc.

„Kde sme to...?“

Zamyslí sa.

(pauza)

„Kde sme to skončili? Pri neviestke biblickej. Či vlastne babylonskej.“

Potrasie hlavou.

Vlažne sa zasmieje.

„Naprieč dejinami sa tiahne zoznam padlých žien, ničiteľiek rodín, ničiteľiek mužov, kariér.“

Pateticky máchne pred sebou rukou.

„Pripíšeme tam aj mňa?“

Žmurkne.

„Pripíšeme?“

Nikto nereaguje.

„Neviete... Neviete a čakáte. Ako to vlastne bolo? Ako – to – len – celé – bolo?“

Vyslovuje to pomaly a znova dôrazne.

„Aké mala dôvody? pýtate sa istotne – a to je od vás pekné. Naozaj, nesmejte sa, je to pekné.“

(úsmev)

„Vo svete predsa existuje niečo ako kauzalita. Urobila to preto, lebo – všetko sa deje z nejakého dôvodu.“

(pauza)

„Prečo robíme to, čo robíme?“ spýta sa a prižmúri oči.

(ďalšia pauza)

„Poviete si: spomenula prázdniny u strýka, istotne mal šmátravé ruky, ktoré zvykli zájsť príďaleko – pri-

vysoko... od kolienka, cupi-lupi, pod šatôčky, a preto má aj v dospelosti narušené vzťahy s mužmi.“

Pokrúti hlavou.

„Ale musím vás sklamať, vážení prítomní, môj vychudnutý strýko je nefalšovaný homosexuál, dedinský podivín, tichý a dobrý človek, ktorý mi na birmovku kúpil krajšie hodinky ako moji rodičia.“

Začne prikyvovať.

„Áno, potom som nosila dvoje – na jednej ruke jedny, na druhej druhé.“

Ruky vystrie pred seba a zatrasie nimi. Pripomína to tlieskanie nepočujúcich.

(*pauza*)

„Nenosila.“

Zatvári sa pobavene.

„Letá u teplého strýka boli ako od Rosamunde Pilcherovej, mal ešte taký veľký slamený klobúk...“ Pohybom rúk okolo hlavy naznačí veľkosť klobúka. „... v ktorom behal po dvore a občas sa s ním odvážil aj do dediny.“

Keď hovorí dlhšie, začína zrýchľovať a prehĺta konce slov. A to sa jej stalo práve teraz. Spamätá sa však, zhlboka sa nadýchne, pauza, a pokračuje.

„Strýko bol na nás dobrý, dovolil nám viac ako rodičia. S bratom sme k nemu chodili na prázdniny a pravidelne zneužívali jeho pohostinnosť asi tak do konca strednej školy, občas aj potom. Ešte raz opakujem: to my jeho, nie on nás. Takže nie, nikdy som do ruky nedostala maňáska, že ukáž na ňom, kde ťa chytal strýko.“

V publiku to zašumí, zopár ľudí sa nahlas rozosmeje. Možno ani nie tak na tom čo, ale ako rozpráva.

A ona pokojne, s rukami spustenými vedľa tela čaká, kým nebude v sále znova ticho.

„Možno niečo s tými rodičmi, poviete si. Možno, odpoviem vám. Ale možno by bolo dobré trochu

sa k tomu uvoľniť, predsa len, dostávať sa do hĺbok vlastného podvedomia dá v stoji zabráť. Ak dovolíte, prejdem sem.“

Znova ukáže kamsi do tmy za seba, vtom cvakne reflektor a v kuželi svetla vzadu vľavo sa objaví starý kožený gauč.

Prejde k nemu ráznym krokom a rovno si naň ľahne, hlavu si položí na biely vankúš a nohy vyloží na opierku na druhej strane. Ešte trochu vytočí zadok smerom k publiku, vyberie si z vrecka mobil, ktorý ju tlačí, položí ho na zem pod seba, ruky si založí na bruchu.

Zatvorí oči a zhlboka sa nadýchne.

„Tááááák,“ vypustí zo seba a hrudník jej klesne. „Moje detstvo nebolo ničím výnimočné. Som mladšie dieťa, ale nepociťovala som žiadne výhody, práve naopak. Už odmalička mi vtĺkali do hlavy, že mám po bratovi upratovať hračky a potom neskôr vreckovky okolo postele,“ (*pobavený výraz*) „umyt po ňom podlahu na záchode, prichystať mu jesť... Víkend sa začína v sobotu o druhej poobede, keď sa doupratuje.“

(*pauza*)

„Keď ja doupratujem...“

Mykne plecóm.

„Matka milá, trochu úzkostlivá. *Toto nerob!, Prestaň!, Nechaj to tak!*“

Poslednú vetu vysloví tak rýchlo, že jej takmer nie je rozumieť.

Zastaví sa, nadýchne, vydýchne.

„Otec – mali sme ťažké začiatky, prvých asi dvadsaťpäť rokov. No ako šiel čas, dopracovali sme sa k večerom pri víne, počas ktorých mi rozpráva svoje polovymyslené príhody z prvej polovice osemdesiatych rokov, ‚keď som ešte nebola ani na pláne‘, kde vystupuje ako odporca komunizmu, v poslednej dobe

aj ako Cassanova. Vybalí ich na mňa vždy, keď mama odíde spať, a ja si sama prilievam víno do pohára – tým viac, čím detailnejšie otec zachádza do svojich predmanželských avantúr.“

Diváci, ale hlavne diváčky – v sále sú poväčšine ženy – na ňu sústredene hľadajú.

(hrubším hlasom) „Na Šírave som mal jednu takú...“

Zahryzne si do spodnej pery.

Rukami nad svojím hrudníkom urobí dva oblúkovité pohyby.

„Ale že takú...“

Zopakuje oblúkovité pohyby, nato si ruky položí znova na brucho a pozrie sa do hladiska.

„Možnože túto časť aj preskočím, či...?“

Čaká.

„Alebo to zrýchlim.“

Nikto v hladisku nereaguje, odpovie si sama.

„Dobre teda, zrýchlim to.“

Otočí tvár dohora.

„A ja tam sedím a pijem, hlava mi padá na stôl, pred polnocou si vždy volám taxík, vyhovorím sa na dcéru. „Nie, oci, všetko v poriadku, všetko je okej, len idem za malou, veď to poznáš.““

Hrudník sa jej pomaly dvíha a klesá.

(dlhšia pauza)

„Nahrádzam ocinkovi syna,“ povie po chvíli.

Čaká s pootvorenými ústami.

„Stali sa veci,“ pokračuje tichším hlasom. „Stávajú sa aj v lepších rodinách, a v tej našej sa stali v čase, keď som chodievala na to ihrisko –“

Nadvihne hlavu a pozrie sa smerom, kde predtým kvočala.

„Kam si si dala hračku? No, kde ju máš? No kde? A ja to mám ako vedieť?“

Chce si položiť hlavu späť na vankúš, no jej pozornosť upúta displej mobilu, ktorý sa práve rozsvietil namodro.

Váha.

Na chvíľu znova pozrie smerom, kde bolo predtým ihrisko, a pokrúti hlavou.

„Psst,“ povie.

Mobil stále svieti.

Nevydrží to, nakloní sa, šuchne palcom po obrazovke a prijme hovor, priloží si telefón k uchu.

„Áno?“

Počúva.

Na druhej strane akoby skutočne niekto rozprával. A čím dlhšie ten ktosi rozpráva, tým väčšmi sa jej zaťahuje tvár.

„Čo?“

Prudko sa posadí, chodidlami dupne na drevené dosky.

Predkloní sa, akoby potrebovala chytiť dych, a oči jej neprítomne krúžia zo strany na stranu.

Zodvihne ľavú ruku a priblíži sa ňou k perám, zaváha a ruku ešte trochu dvihne, dotkne sa čela.

„A je ešte niekde blízko? Alebo kam odišiel? Prečo ste ho nechali?“

Tón jej hlasu je napoly nahnevaný, napoly ustaraný.

Zvraští čelo, medzi obočiami hore nad nosom sa jej objaví hlboká vráska. Tá je nová.

Vyzerá to, že už viac nemôže počúvať.

Mobil chytí pred seba a pozerá sa naň.

Hlas na druhej strane stále čosi hovorí.

Pohľad sa jej viac a viac rozpíja.

„Áno, pôjdeme už domov. Počkaj, maminka teraz nemôže,“ povie nosovým hlasom.

Na miesto, kde predtým kvočala, sa už nepozrie.